

DE PADDENSTOELMUG *MEGALOPELMA NIGROCLAVATUS* NIEUW VOOR
NEDERLAND (DIPTERA: MYCETOPHILIDAE)

Niels-Jan Dek

Paddenstoelmuggen zijn slanke muggen met een lengte van 4 tot 8 mm. Ze leven vaak verscholen op vochtige, beschaduwde plekken. Veel soorten zijn lastig te determineren, de determinatie vereist vaak microscopisch onderzoek. Daarom krijgt de familie weinig aandacht. In dit artikel wordt *Megalopelma nigroclavatus* als nieuw voor de Nederlandse fauna gepresenteerd.

INLEIDING

Paddenstoelmuggen zijn relatief grote (4-8 mm), gele, bruine of zwarte muggen met vaak opvallende borstels op de poten. De monddelen zijn kort en ze kunnen niet steken. De coxae zijn verlengd. De vleugels kunnen helder zijn of een donkere tekening hebben. Ze komen het meest voor in vochtige, beschaduwde gebieden, zoals rond de wortels van bomen in bossen, langs beekjes, in moerassen of graslanden. De muggen van veel soorten zijn het meest actief in de avondschemering (Lewis & Taylor, 1965), wat mogelijk de reden is waarom ze veel in malaisevallen worden gevangen.

De larven van de meeste soorten leven in paddenstoelen, maar er zijn ook soorten die in dood hout of in vogelnesten leven. Het verpoppen vindt meestal plaats in de grond. Paddenstoelmuggen kunnen het gehele jaar door worden gevangen, zelfs bij sneeuw zijn in het bos onder struiken nog verschillende soorten te vinden. Onderzoek naar paddenstoelmuggen wordt in Nederland weinig gedaan. Zo worden bijvoorbeeld in het boek *Vliegen en muggen in Zeeland* (Jacobusse et al. 2017) slechts 10 soorten voor Zeeland gemeld, terwijl uit Nederland 251 soorten bekend zijn (Beuk 2018). In dit artikel wordt *Megalopelma nigroclavatus* (Strobl, 1909) (fig. 1) nieuw gemeld voor Nederland.

Figuur 1. Mannetje *Megalopelma nigroclavatus*, Clitheroe, Verenigd Koninkrijk, 21 september 2010. Foto Stephen Robinson.
Figure 1. Male *Megalopelma nigroclavatus*, Clitheroe, UK, 21 September 2010. Photo Stephen Robinson.

Figuur 2. Mannetje *Megalopelma nigroclavatus*, Sint Philipsland, 24 juli 2003. Foto Niels-Jan Dek.
 Figure 2. Male *Megalopelma nigroclavatus*, Sint Philipsland, 24 July 2003. Photo Niels-Jan Dek.

NEDERLANDSE VONDSTEN

Het eerste Nederlandse exemplaar van *M. nigroclavatus*, een mannetje, is gevangen op 24 juli 2003 in een malaiseval van Het Zeeuwse Landschap bij de Eendenkooi te Sint Philipsland (Amersfoortcoördinaten 68,5-407,3). Het betrof een wat beschadigd exemplaar dat zijn antennes en een paar poten miste. De auteur had wat foto's gemaakt van het exemplaar, waaronder ook foto's van het hypopygium (fig. 2, 3). Dit exemplaar is zoek geraakt. Het tweede exemplaar is ook een mannetje en verzameld door de auteur in een malaiseval op 2 juli 2016 in de Eerste Bathpolder bij Rilland (AC 72,29-382,63) (fig. 4). Ook dit exemplaar is niet bewaard gebleven. De twee vindplaatsen liggen hemelsbreed op 26 kilometer afstand van elkaar (fig. 5), in de buurt van de woonplaats van de auteur. Het feit dat binnen deze korte afstand twee vondsten zijn gedaan, maakt het waarschijnlijk dat de soort in andere gebieden ook aanwezig zal zijn.

VERSPREIDING

Megalopelma nigroclavatus is bekend uit een groot aantal Europese landen. De soort wordt door Fauna Europaea (Chandler 2018) gemeld uit België, Bulgarije, Duitsland, Europees Rusland,

Figuur 3. Hypopygium *Megalopelma nigroclavatus*. Foto Niels-Jan Dek.
 Figure 3. Hypopygium *Megalopelma nigroclavatus*. Photo Niels-Jan Dek.

Finland, Hongarije, Ierland, Italië, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Slowakije, Tsjechië, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland. Op de website werd Nederland ook genoemd, maar de bron van deze melding was niet meer te achterhalen, mogelijk betrof het een fout (pers. med. P.J. Chandler). In Økland et al. (2008) wordt de soort ook genoemd voor Zweden en Kurina (1998) meldt de soort voor Estland. Verder nam Withers (2014) de soort waar tijdens een 30 jaar lopend onderzoek naar Diptera in het natuureservaat Marais de Lavours, nabij Lyon in Frankrijk. Falk & Chandler (2005) meldt in zijn onderzoek naar de status van zeldzame vliegen en muggen in het Verenigd Koninkrijk tot 2005 een aantal van 56 vindplaatsen. Hiervan dateren er 45 van na 1980. Mogelijk werd de soort vroeger vaak over het hoofd gezien.

HERKENNING

Megalopelma nigroclavatus is tussen de 3,5 en 5 mm groot. Het borststuk is geel tot donkerbruin en het mesonotum is donker en glanzend (fig. 1).

Figuur 4. Mannetje *Megalopelma nigroclavatus*, Rilland, 2 juli 2016. Foto Niels-Jan Dek.

Figure 4. Male *Megalopelma nigroclavatus*, Rilland, 2 July 2016. Photo Niels-Jan Dek.

De kop en de antennes zijn donker gekleurd, de tasters en antennebasis zijn geel. Ook de poten zijn geel, de tarsen zijn donker. Het achterlijf is glanzend zwartbruin. Het meest gelijkend zijn de soorten uit het genus *Sciophila* Meigen, 1818, maar het verschil met dit genus is dat bij *Megalopelma* Enderlein, 1911 dwarsader Sc₂ voorbij dwarsader rs gaat en zelfs bijna bij het eind van ader Sc₁ staat (Landrock 1940). Verder is bij *Megalopelma* het anepisternum kaal en staan de macrotrichia op het vleugelmembraan richting de vleugelbasis gericht. Ieder macrotrichium is ongeveer drie keer zo lang als een microtrichium. Voor de determinatie tot op soort kan Hutson et al. (1980) gebruikt worden en met *Søli et al.* (2000) kan het genus worden achterhaald.

BIOLOGIE

Hutson et al. (1980) geeft aan dat er geen details over de levenswijze van *Megalopelma* bekend zijn

Figuur 5. De locaties waar *Megalopelma nigroclavatus* is gevonden in Nederland.

Figure 5. The locations where *Megalopelma nigroclavatus* was found in the Netherlands.

en ik heb ook geen informatie in latere bronnen kunnen vinden. Beide Nederlandse vondsten zijn gedaan in een vochtige omgeving met wat riet. De malaiseval in Rilland stond zelfs tussen het riet, met wat wilgen in de buurt. Verder onderzoek in dergelijke biotopen zal uit moeten wijzen waar we de larven kunnen vinden.

LITERATUUR

- Beuk, P. L. Th., 2017. Family Mycetophilidae. – In: Beuk, P.L.Th. (Ed.): Checklist of the Diptera of the Netherlands. Diptera-info.nl/news.php?fam=Mycetophilidae. [bezocht: 26.II.2018]
- Falk, S. J. & Chandler, P. J. 2005. A review of the scarce and threatened flies of Great Britain. Part 2: Nematocera and Aschiza not dealt with by Falk (1991). – Species status 2: 1-189.
- Hutson, A.M., D.M. Ackland & L. N. Kidd 1980. Mycetophilidae (Bolitophilinae, Ditomyiinae, Diadocidiinae, Keroplatinae, Sciophilinae and

- Manotinae) Diptera Nematocera. – Royal Entomological Society of London, Londen.
- Jacobusse, Ch., W. van Steenis, N.-J. Dek & L. Calle 2017 Vliegen en muggen in Zeeland. – Fauna Zeelandica 7: 258
- Kurina, O. 1998. Fungus gnats in Estonia (Diptera: Bolitophilidae, Keroplatidae, Macroceridae, Ditomyiidae, Diadocidiidae, Mycetophilidae). – University of Tartu, Tartu.
- Landrock, K. 1940. Zweiflügler oder Diptera VI: Pilzmücken oder Fungivoridae (Mycetophilidae). Gustav Fischer, Jena.
- Lewis, T. & L. R. Taylor 1965. Diurnal periodicity of flight by insects. – Transactions of the Royal Entomological Society of London 116: 393-479.
- Økland, B., F. Götmark & B. Nordén 2008. Oak woodland restoration: testing the effects on biodiversity of mycetophilids in southern Sweden. – Springer Netherlands, Dordrecht.
- Søli, G. E. E., J.R. Vockeroth & L. Matile 2000. Contributions to a manual of Palaearctic Diptera (with special reference to flies of economic importance). Appendix. – Science Herald, Boedapest.
- Withers, P. 2014. Le Marais de Lavours, une zone humide majeure pour la faune des diptères. – Bulletin Mensuel de la Société Linnéenne de Lyon, hors-série 3: 153-168.

SUMMARY

The mycethophilid *Megalopelma nigroclavatus* new for the Netherlands (Diptera: Mycetophilidae)

The mycethophilid fly *Megalopelma nigroclavatum* has been found for the first time in the Netherlands. The first male was collected in a malaise trap on July 24, 2003 in Sint Philipsland, Zeeland. The second male was also collected in a malaise trap on July 02, 2016 in Rilland, Zeeland. Both males were found in a humid environment with reed. Both specimens were lost. The distribution, characteristics and biology of the species are discussed.

J.C. Dek
Yerseke
nielsyese@gmail.com